

JOSIP VANDOT:

Kocljeva osveta.

Planinska pripovedka.

DRUGI DEL.

1.

vezde so brlele po prostranem nebu. Bile so vedno svetlejše in so se vedno bolj gostile. Najlepša pa je bila rimska cesta. Kakor belo mleko se je razlivala od gore do gore in se kakor bela cesta spenjala od snežnika do snežnika. Po beli cesti pa hodijo angelci, na zlatih vozičkih se vozijo; na srebrne strune godejo, z milimi glaski pojejo najlepše pesmi.

In če stopiš vrh snežnika, jih pa čuješ. »Cin-cin-cin!« ti zveni od desne in leve. In vidiš angelce in zlate vozičke, pa ti je dobro v srcu. Na zlat voziček sedeš, k angelcem prisedeš in se voziš z njimi po beli, širni rimski cesti. In se voziš in voziš; do jutra se voziš in se pripelješ v sveta nebesa. Tam pa ostaneš ves dan in trgaš z zlatih dreves zlata jabolka. Medene potičice ješ in piješ srebrno vodico. Ko pa si na večer sit in nisi več žejen, zopet sedeš na zlati voziček. In se voziš in se voziš na zlatem vozičku po beli rimski cesti. Z angelci godeš in z angelci prepevaš najlepše pesmi. In še preden se zaveš, si zopet vrhu belega snežnika, si zopet v svoji mehki posteljici in se čudiš, dokler zopet ne zaspiš in ne zasanjaš novih, lepih sanj.

No, Jankov Kocelj pa ni spal in tudi sanjal ni. Zleknjen je ležal na mahoviti trati in je gledal skozi goščavo na svetlo nebo, kjer se je belila širna rimska cesta. »Saj se nemara res vozijo po tisti cesti sami angeli,« je premišljal. »Saj če bi se ne vozili, bi pač ne bilo tiste lepe ceste na nebu. Čemu pa je cesta, če ne za to, da se vozimo po njej? Zato pa vem, da se vozijo angeli po njej in tudi zveličane duše... Bog ve, če je med njimi tudi moja siromašna rajnka stara mati? O, gotovo je! Na zlatem vozu sedi in gleda skoro gotovo name. In ji je mogoče še celó hudo zaradi mene. Nemara se pa jezi name, ker sem zažgal našo bajto? Skoro gotovo pravi, da sem naredil prav,

ker sem zažgal bajto. Se je vsaj krivogledi in krivonogi stric iz Podkuž enkrat prav pošteno raztogotil. In divji birič je nemara iz same jeze prelomil krivo sabljo na dvoje. Pa me zdaj vsepovsod iščejo, da bi me pograbili. Pa ne vedo, da ležim v Planici na trati in da sem sit najslajše pečenke ...»

Kocelj se je posmejal, a takoj se je zresnil, ker se je domislil Anje Panje. Nevšečno se je namrdnil in je cepetnil z ного. »Oh, Anjara Panjara!« je zagodrnjal. »Ta se repenči nad mano in se bo nocoj še bolj repenčila, ko pride domov, a ne bo nikjer več našla svoje lepe mucike. Nad Brincljem se bo znesla in nad njegovim noskom. Saj mora imeti siromašnega Brinclja nekje zaprtega. Umorila ga ni in tudi lepega noska mu ni odrezala. Kam neki je šla Anjara Panjara? Dejala je, da gre na vas in prinese s sabo punčko, da se bo imela njena nemarna mačka s kom igrati. No, mačke ni več — tam v grmu leži. Na meh je že nočem odreti, ker je prenemarna. Naj jo požre jastreb, če hoče! — A radoveden sem, kakšno punčko bo privedla Anjara Panjara na svoje domovanje? Ali je tista punčka samo za igračo? Pa če je mislila res na živo deklico? Ojoj, po živo deklico je šla. Na vasi jo ukrade in jo siloma privede semkaj. Saj je rekla, da jo bo učila čaranja in bo čez nekaj let še hujša čarovnica, nego je Anja Panja ...»

Jankov Kocelj je skočil na noge, ko se je domislil vsega tega. Prestrašil se je, da so se mu lasje naježili. Stisnil je pest, in silna jezica mu je vstajala v srcu. »Zdaj je prišla Anjara Panjara v vas,« je preudarjal. »Psi strahovito lajajo, ker se boje čarovnice. Za vogal se stiskajo, repke povešajo med noge in cvilijo, ker je prišla čarovnica na vas. Anja Panja pa se ne zmeni za pse in tudi za mačke ne, ki skačejo in mijavkajo po strehah. Anja Panja stopi naravnost v hišo; v izbo stopi in k postelji, kjer spi majhna, sirotna deklica. Anja Panja pograbi deklico in izgine kot blisk iz hiše. Iz vasi beži, psi lajajo za njo, mačke mijavkajo za njo. Anja Panja pa je že v gozdu blizu svojega domovanja. Sirotno deklico nosi na rokah, sirotna deklica pa joče in joče, da bi se je usmilil trdi kamen. A Anjari Panjari se ne smili sirotna deklica. Strašni so tvoji grehi, Anja Panja! Čas je že, da te pošteno zaprem v sršenovo gnezdo, kakor sem ti bil obljubil na tisti polici. Nad nemarno mačko sem se že znesel. A zdaj si ti na vrstil Samo še do jutra počakaj!«

Kocelj je bil resnično jezen, da je nazadnje pričel kar z zobmi škripati. Nemirno je stopical z noge na ного in je godel in sopol, da se je nazadnje skoro samega sebe bal. Začelo ga je zebsti, kar ga je še bolj razhudilo. Pihal je v dlani, si drgnil roke, si zapenjal suknjič — a vendar ni mogel pregnati hudega mraza. Stisnil se je k jelki, ker je mislil, da ga bo drevo ogrelo. A jelka je bila mrzla. »Nocoj me pa hoče mraz resnično ugonobiti,« je zlovoljen zagodrnjal. »Kar dalje se splazim v goščavo in si v varnem kotičku zakurim ogenj, da ne

zmrznem do jutra. Hvala Bogu, da sem vzel vžigalnice s sabo, preden sem pobegnil iz goreče bajte ...»

»Uhu... uhu,« se je oglasilo nad njim pod vrhom visoke jelke. Strahotno se je oglasilo, a Kocelj se ni prestrašil. Z roko je zamahnil in je dejal: »Le deri se, nevšečna sova! Ali misliš, da se te bojim?«

»Uhu... uhu,« je skovikala sova na visokem drevesu. Daleč po gluhem gozdu se je razlegal njen glas. Kocelj se pa ni zmenil za to strahotno skovikanje, ampak se je obrnil in se je že pričel plaziti skozi goščavo. A naglo se je ustavil in je poslušnil. Sova je bila utihnila in je vzplahutala nekam daleč v črno noč. Kocelj se je zazdelo,

da je zaslišal otroški jok, ki je prihajal nekje sem od desne strani. In je poslušal in poslušal — pa je zopet zaslišal tisti otroški jok. Kocelj se je zgenil in bliskoma mu je šinila v glavo misel: »Anjara Panjara prihaja z malo deklico, ki jo je bila ugrabila na vasi. Kaj naj storim, da bo prav zame in za sirotno deklico?«

Kocelj se ni obotavljal, ampak se je rinil naglo skozi grmovje. Dospel je do goličave in se je tam potuhnil. Ogenj za ograjo je že pojema, a vendar je bil še tako svetel, da je medlo razsvetljeval bližnjo okolico. In v tej svetlobi je Kocelj zagledal Anjo Panjo. Hitro

je šla preko goličave; na rokah je nosila nekaj težkega, ki je jokalo in tarnalo na ves glas. Že je prišla Anja Panja do lese; odprla jo je in je kar izginila za ograjo. Kocelj je slišal še enkrat obupni otroški jok — potem pa je bilo vse tiho...

Kocelj je zasopel in je glasno vzkliknil: »Oj, hudoba je resnično ugrabila siromašnega otroka... O, da bi jo že imel v sršenovem gnezdu! S kolom bi drezal v tisto gnezdo, da bi bili sršeni divji in bi pikali hudobo.«

Kocelj je utihnil, zakaj zaslišal je Anjo Panjo, ki je stopila na trato in je zaklicala na ves glas v samotno noč: »Mucika, oj, mucika!« — Kocelj se je posmejal, ko je slišal, kako Anja Panja kliče svojo mačko. — »O, le kliči jo!« je govoril. »Do sodnega dne jo lahko kličeš in čakaš, kdaj se ti bo oglasila. Spravljena je tvoja mačka, lepo je spravljena, da nobena nemarna mačka ne tako...«

Anja Panja je stopila skozi lesa na goličavo in je vpila na ves glas: »Mucika, oj, mucika! Kam si se skrila, kam si pobegnila? Ali ti nisem rekla, da lepo straži moje domovanje? Ali mi greš hitro domov?«

»Saj je že doma!« je zašepetal Kocelj. »V peklu je že, kjer je njen pravi dom. Tja jo pojdi iskat, Anjara Panjara!«

»Mucika, oj, mucika!« je vpila Anja Panja, da je kar piskalo skozi gluhi gozd. A ker ni bilo mačke od nikoder, je pričela tarnati in jadikovati, da jo je Kocelj prav dobro slišal: »Ti grda mucika! Ali sem te tako učila? Nemarnica, samo še pridi domov! Z roko te bom, s kladivom te bom, z metlico te bom, da boš imela zadosti!«

In je še nekaj časa vpila in klicala. Ko pa mačke le ni bilo od nikoder, se je obrnila in je odšla vsa nevoljna v hišico. Kocelj je pa počakal še nekaj časa in se je potihoma smejal v pest. — »Dobro sem te nocoj nasukal!« je govoril. »Pa še na misel ji ne pride, da je samo Kocelj izmaknil mačko in jo poslal tja, kamor spada. Še tega ni zapazila, da sem ji vzel pet kosov pečenke. Pa še pravijo, da je Anjara Panjara velika čarovnica. O, še večji čarovnik sem pa jaz, ki sem tako lepo prekanil čarovnico...«

Smejale se je sam sebi in se je tolkel po kolenih. Ogenj onkraj ograje je ugasnil, črna tema se je razgrnila krog in okrog. »Br,« je streslo Kocelja in ga je zazeblu prav do petá. »Zdaj pa je že čas, da grem in si zakurim svoj ogenj. Ves sem že premražen. Anjara Panjara je šla spat; zdaj sem lahko vso noč brez skrbi...«

Res se je napotil v goščavo. Prišel je na ozko trato in je zagledal tam v nerazločnem svitu brlečih zvezd visoko skalo, ki je stala tik za trato. Kocelj se je razveselil, ko jo je zagledal. V gozdu si je nabral suhljadi, ki jo je ležalo tam na kupe. Nametal jo je za skalo in je napravil velik ogenj. Sedel je kraj njega in se je grel. Prijetna gorkota se mu je razlila po otrplih udih. Žvižgal si je polglasno in je metal

vedno in vedno novega dračja na plapolajoči ogenj. Naslonil se je ob skalo, ki je bila vsa z mahom porasla, gledal je v visoki plamen in je pričel premišljati. Vsi čudni in hudi dogodki prejšnjega dne so mu stopili pred oči. Kocelj se je čudil in skoro ni mogel verjeti, da je resnično doživel vse to. Zmajeval je z glavo in je strmel v plapolajoči ogenj. Pozno je že moralo biti, zakaj zvezde so se že nagibale v polnoč in so bile že precej nizko. Koclja se je loteval zaspanec. Nič več ni mogel razločno misliti; misli so se mu mešale in glava mu je že trikrat zdrknila na prsi. Velik šop dračja je še vrgel na ogenj. Tesneje si je zapel suknjič, potem pa je prislonil glavo k skali in je zaspal...

Sredi najlepšega spanja in sredi najlepših sanj ga je pričelo zebsti, da je šklepetnil z zobmi in se je mahoma prebudil. Začuden se je ozrl okrog sebe in v prvih trenutkih niti vedel ni, kje je pravzaprav. In je gledal in strmel. Prižigal se je ravno prvi dnevni svit nad širnim zagorskim svetom. Tam na zapadu, ravno nad snežno Ponco so se svetile v medlem svitu še tri zakasnele zvezde; a vse drugo nebo je bilo prazno in je strmelo s svojo temnosivo barvo na divji zagorski svet... Kocelj je poskočil na noge in se je tresel od silnega mraza, ki je vel strupeno vseokrog. Drgnil si je zaspane oči, da bi pregnal iz njih težki zaspanec in bi se popolnoma zavedel. No, naposled je počenil k ugaslemu ognju in je razgrebel pepel, da bi videl, če je ostalo še kaj žerjavice. Na dnu pepela je resnično še tlelo in Kocelj se je razveselil. Naglo je nametal dračja na žerjavico in jo razpihal, da je kmalu šinil visok plamen skozi dračje. Kocelj je kar legel kraj ognja in

mu pokazal hrbet. Ko si je segrel hrbet, se je okrenil z licem proti ognju in tedaj se je popolnoma zavedel... »Hej!« je dejal. »Prav pošteno sem prespal vso noč, da bi je bolje ne bil mogel. Sam Bog ve, kaj se mi je sanjalo? Ničesar ne vem in sem sproti pozabil, ker sem tako lepo spal... Dan se dela; zato pa moram malo premisliti, kaj naj ukrenem danes. Včeraj sem bil Anjari Panjari obljubil, da jo zaprem v sršenovo gnezdo. Če ne izpolnim obljube, ne bom možbeseda. Zato pa moram zapreti Anjaro Panjaro v sršenovo gnezdo; če v sršenovo ne, pa vsaj v osje... Premisli malo, kako boš napravil vse to, Kocelj!«

In Kocelj je res premišljal ob gorkem ognju in je napel na vso moč svojo pamet: »Anjara Panjara bo zgodaj vstala. Saj mi je bila včeraj obljubila, da pride gledat v tisti strašni prepad, ki sem bil jaz včeraj nad njim zajet. Mene pride gledat, kako ležim razbit v prepadu in mi jastrebi vreščé smrtno pesem... Pa pojde Anjara Panjara resnično v prepad, jaz pa pojdem v njeno hišico, kjer ni več nevarnosti, odkar nemarne mačke ni tam. Gledala bo Anjara Panjara in me bo iskala v prepadu. Jaz bom pa gledal po njeni hišici in bom iskal siromasnega Brinceljčka. Pa sem radoveden, ali bo Anjara Panjara prej našla mene, ali pa bom jaz prej našel Brinceljčka.«

Kocelj se je smejal in si je drgnil roke. Prav lepo se je bil že ves ogrel in je bil zato dobre volje. A vedel je, da mora takoj na prežo, da ne zamudi pravega trenutka. Še enkrat si je pogrel roke ob plapolajočem ognju, nato pa se je splazil v goščavo. Previdno in oprezno je šel naprej in se je ustavil šele ob goličavi. Ozrl se je na samotno hišico, ki je počivala mirno v jutranjem mraku.

